

Promoot je vak!

De laatste tien jaar neemt het aantal havo- en vwo-leerlingen met aardrijkskunde in het pakket af. Dit komt deels door de Vernieuwde Tweede Fase. Aardrijkskunde is sinds 2007 geen verplicht profielvak meer bij Economie & Maatschappij maar een keuzevak, net als bij de profielen Cultuur & Maatschappij en Natuur & Gezondheid. Verkoopt de aardrijkskundedocent zijn vak wel goed?

W e bezochten elf scholen om hier een vinger achter te krijgen en te horen of het KNAG hulp kan bieden. Twaalf docenten vertelden hoe zij de positie van hun vak zien en hoe zij aardrijkskunde promoten. Ze gaven ook hun mening over de vakinhoud in de bovenbouw en de invloed van het nieuwe vak Natuur, Leven & Techniek op de positie van aardrijkskunde. 110 leerlingen in de bovenbouw havo/vwo en derdeklassers die hun profielkeuze al gemaakt hebben vulden een enquête in over hun keuze en de communicatie van hun docenten.

Concurrentie

Hoewel op bijna alle bezochte scholen een aardrijkskundedocent in de onderwijscommissie zat, is de Vernieuwde Tweede Fase bij tien van de elf scholen ongewijzigd ingevoerd en is aardrijkskunde dus geen verplicht vak meer in de bovenbouw. Dit heeft meestal geleid tot een sterke afname in het aantal aardrijkskundekiezers. Op het vwo zijn de aardrijkskundelokalen nog leger geworden dan op de havo. Vwo'ers maken doorgaans

een iets bewustere profielkeuze en hebben een hoger ambitieniveau. Dat zou kunnen verklaren dat zij sneller N&T- en N&G-profielen kiezen, die meer opties voor het vervolgonderwijs openhouden. In deze bèta-profielen moet aardrijkskunde het als (profiel) keuzevak vaak afleggen tegen natuurkunde, wiskunde D en NLT. Van de geënquêteerde vwo-leerlingen die aardrijkskunde volgen, heeft 54% dit gekozen omdat het nuttig kan zijn voor een toekomstig beroep; bij de havisten is dit maar 36%. Vooral het nieuwe NLT is qua inhoud een geduchte concurrent voor aardrijkskunde, maar de docenten beschouwen NLT niet als een bedreiging. Vier van hen zien NLT zelfs als 'een kans voor de geografie in Nederland' omdat nu meer scholieren in aanraking komen met geografische onderwerpen en het vak een goede opstap is voor fysisch-geografische studies.

Promoten

Tijdens het praatje met derdeklassers die voor hun profielkeuze staan, gebruiken tien leraren promotiemateriaal om de inhoud van het vak

in de bovenbouw te verduidelijken. Folders zijn minder populair ('na de les vond ik veel folders terug in de prullenbak') dan moderne media, zoals een Powerpointpresentatie waar 'leerlingen verplicht naar kijken'. De leraren zijn unaniem over het belang van een goede en vooral aantrekkelijke communicatie naar de derdejaars scholieren. Dit blijkt ook uit de enquête. Na de ouders heeft de (vak-)docent de meeste invloed op de profielkeuze. Diens mening telt zwaarder dan die van de decaan of mentor.

Acht van de twaalf docenten hebben behoefte aan een (kant-en-klare) Powerpointpresentatie om het nut van aardrijkskunde uit te leggen aan profielkiezers. Op www.knag.nl staat daarom een presentatie klaar, die je als docent naar eigen inzicht kunt aanpassen. •

Luuk Lubberding studeert Geo-Communicatie aan de Universiteit Utrecht en loopt stage bij het KNAG.

Waarom zou ik aardrijkskunde kiezen?

Luuk Lubberding signaleert dat in de Vernieuwde Tweede Fase de belangstelling voor aardrijkskunde op veel scholen is afgenomen. Reden? In vervolgonopleidingen is AK niet verplicht en wat je ermee kunt worden behalve leraar, weten maar weinig scholieren.

Bijna de helft van de leerlingen koos een profiel dat aansluit bij het beoogde beroep. Het gros wist maar heel weinig van geografie-gerelateerde beroepen en opleidingen. In klas 4 van het voortgezet onderwijs kon 31% van de leerlingen met aardrijkskunde in het pakket geen beroep noemen waarvoor je aardrijkskundige kennis nodig hebt. Dit werd zelfs 57% als we het beroep van aardrijkskundedocent uitsluiten. Gevraagd naar een universitaire opleiding waarin aardrijkskundige kennis een belangrijke rol speelt, moest 65% het antwoord schuldig blijven. Voor een hbo-opleiding was dat zelfs 74%. Hier ligt duidelijk een taak voor docenten aardrijkskunde.

Verder bleek dat 13% van de vierdeklassers voor aardrijkskunde kiest omdat dit vak voor hen 'het beste van de rest' is. Om hun profiel compleet te krijgen, kunnen ze kiezen uit economie, natuurkunde en aardrijkskunde. Vaak valt dan de keuze op aardrijkskunde omdat beide andere vakken voor hen geen optie zijn: 'ik moest wel, want ik kan geen economie'.

Curriculum

Luuk Lubberding stelt vast dat in de Vernieuwde Tweede Fase de belangstelling voor aardrijkskunde op veel scholen is afgenomen. Zou een ander curriculum of andere vakdidactiek wat uitmaken? Potentiële aardrijkskundekiezers zitten immers niet alleen in het E&M-profiel maar ook in andere profielen. Leerlingen met het profiel Cultuur & Maatschappij willen onderwerpen die meer cultuurantropologisch georiënteerd zijn. Een leerling vatte het bondig samen: 'Informatie en cultuur over landen graag. Grondsoorten en dergelijke interesseren me iets minder'. De sociaal-geografische onderwerpen zijn iets populairder dan de fysisch-geografische (figuur), maar ligt dat aan het onderwerp of aan de presentatie? Bovendien is aardrijkskunde idealiter een mix van beide.

Wat is het geheim van scholen waar veel leerlingen aardrijkskunde kiezen in de bovenbouw? Hoe doen die aardrijkskundesecties dat? Wat kunnen andere scholen daarvan leren? Daarover meer in een volgend nummer van *Geografie*. •

In april 2008 publiceerde *Geografie* over een onderzoek naar keuzemotieven van eerstejaars studenten geografie aan hbo en universiteit, en een onderzoek naar de profielkeuze van derde- en vierdeklassers havo en vwo. De leerlingen bleken vooral zelf te bepalen of ze al dan niet aardrijkskunde in de bovenbouw kozen. Wie aardrijkskunde in zijn pakket nam, deed dat vooral omdat het leuk en gemakkelijk is. Wie aardrijkskunde liet vallen, gaf aan dat aardrijkskunde niet nodig is voor de vervolgonopleiding.

Twee jaar later, voorjaar 2009, is een vervolgonderzoek gehouden onder vierdeklassers havo, atheneum en gymnasium. 470 leerlingen van 40 scholen deden mee (waarvan de helft uit Gelderland). Daarvan hadden 360 leerlingen aardrijkskunde als keuzevak.

63% van degenen die AK lieten vallen gaf als reden dat het vak niet nodig is voor de vervolgonopleiding. Een leerling schreef: 'Het ligt er niet aan dat aardrijkskunde niet interessant is, ik heb het niet nodig voor mijn beroepskeuze'. Zelfs de geografieopleidingen adviseren aankomende studenten niet om aardrijks-

kunde in de bovenbouw havo/vwo te volgen.

Tien leerlingen die later pabo wilden doen, kozen bewust wel voor aardrijkskunde. AK is niet verplicht om toegelaten te worden, maar veel havisten die voor de pabo kiezen weten dat je aardrijkskundige kennis nodig hebt om het vak wereldoriëntatie op de basisschool te kunnen geven.

